

Багаторівнева АСУТП цукрового заводу

Е.Й. Жуковський¹, Ю.М. Скаковський¹, В.Д. Вітвіцький¹, А.В. Бабков¹

Анотація – The questions of the automation systems development on the sugar plants of Ukraine, are considered.

Ключові слова – системи автоматизації, оперативний облік, основні показники, алгоритм, технологічна ділянка, бурякоцукрове виробництво.

I. ВСТУП

На цукрових заводах створюються сучасні системи автоматизованого управління технологічними процесами (АСУТП), що будуються на основі інформаційних мережевих рішень у вигляді автоматизованих робочих місць (АРМ) операторів основних технологічних ділянок, з подальшим об'єднанням їх в єдину локальну інформаційно-обчислювальну мережу з АРМ змінного технолога (диспетчера) і інших технічних керівників: головних технолога, інженера, технічного директора і ін. Дані системи є багаторівневими, з погляду структури і ієрархії завдань контролю і управління. При цьому в системі реалізований розподіл ряду інформаційних функцій з урахуванням посадових і функціональних обов'язків (інтересів) керівників. Комплекс завдань, що вирішуються у складі таких багаторівневих систем, включає як традиційні завдання контролю, підтримки режимних параметрів в межах регламентних зон, програмно-логічного управління процесами і апаратами періодичної дії, завдання оптимізації режимів, так і завдання оперативного обліку, оцінювання якості регулювання [1], а також координації роботи технологічних ділянок. Традиційні критерії управління заводом, прийняті у виробництві цукру (на базі питомих витрат ресурсів і ін.), при їх наочній інтерпретації можуть бути корисними не тільки при аналізі успішності функціонування підприємства за добу, декаду, місяць, але і при поточному аналізі внутрішньозмінної роботи.

II. ОСНОВНІ ТЕХНІЧНІ РІШЕННЯ

У Одеській національній академії харчових технологій спільно з НВО «Харчопромавтоматика» (м. Одеса) виконані роботи по розробці і впровадженню АСУТП на ряді цукрових заводів України: Городоцькому, Наркевіцькому, Шепетівському, Іваничському і ін. Зокрема, на Старокостянтинівському і Красилівському бурякоцукрових заводах (БЦЗ) Хмельницької області в 2007 - 2010-х роках завершений перший етап створення систем, що охоплює основні технологічні відділення заводу: дифузійне, сокоочисне, випарну станцію і продуктове. Для кожного відділення створено автоматизоване робоче місце (АРМ) оператора-технолога на базі програмованого мікропроцесорного контролера (МПК) і робочої станції на базі комп'ютера (ПК). АРМ

операторів-технологів пов'язані з АРМ технічних керівників - диспетчера, головних інженера, технолога заводу і ін. локальною інформаційною мережею на базі технології Ethernet [1]. На АРМ операторів-технологів вирішуються комплекси завдань з контролю основних технологічних параметрів і станів устаткування, стабілізації режимних параметрів, оцінювання якості управління і оперативного обліку сировини (бурякової стружки). Передбачено оптимальне управління режимом роботи похилої дифузійної установки шляхом мінімізації комплексного показника, що включає втрати цукру в жомі, які визначають за даними лабораторного аналізу, і вмісту сухих речовин в дифузійному соку. У продуктовому відділенні на АРМ операторів-технологів вирішуються завдання програмно-логічного управління процесом уварювання цукрових утфелів 1-го, 2-го і 3-го продуктів, стабілізації режимних параметрів (температури вихідних розчинів, густина клеровок), оперативного обліку звареного утфелю, оцінки кількості утфельного верстата по продуктах. На всіх АРМ ведуться архіви технологічних параметрів, а також архіви станів перед аваріями, що супроводжуються видачею операторам мовних повідомлень про них і технологічних рекомендацій. На рис. 1 наведена основна екранна форма АРМ оператора дифузійного відділення Старокостянтинівського БЦЗ, де крім інформації про режимні параметри і стан устаткування наведені результати оперативного погодинного обліку витрати стружки, що поступає в дифузійний апарат, а також табло «ПЛАН-ФАКТ». Указані результати наочно показують ритмічність роботи ділянки протягом зміни, і разом з графічними представленнями поточного і інтегрованого коефіцієнта ритмічності роботи дозволяють проводити диспетчерові об'єктивний аналіз роботи і, за потребою, своєчасно вносити корективи.

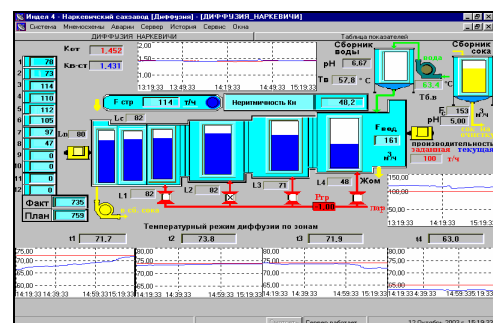

Рис. 1 Основна екранна форма АРМ оператора похилої дифузійної установки

¹ Одеська національна академія харчових технологій, вул. Канатна, 112, Одеса, 65039, Україна, E-mail: yurysk@ukr.net

На рис. 2 наведена екранна форма звіту про поточні і підсумкові результати роботи зміни для АРМ оператора сокоочисного відділення. Критерії оцінювання носять інтегральний характер, і після масштабування приймають протягом зміни чисельні значення в діапазоні 0,...,100%. Крім того, за узгодженням з керівництвом підприємства діапазон зміни розбитий на три зони, і критерії представлені у вигляді словесних оцінок. Інформація, що надається таким чином, може використовуватися для об'єктивного оцінювання якості роботи оперативного персоналу з метою заохочення працівників до високих результатів.

№ п/п	Наименование показателя	Значение, %	Оценка
1.	Коэффициент неритмичности	28	хор.
2.	Точность стабилизации технологического режима	52	хор.
3.	Обеспечение температурного режима	63	удовл.
4.	Работа Насосов	4	отл.

№ п/п	Наименование показателя	Значение, %	Оценка
5.	Подача известкового молока	0	отл.
6.	Подача сатурационного газа	18	отл.

Рис. 2 Екранна форма оцінок роботи за зміну

На рис. 3 наведена основна екранна форма АРМ оператора 1-ої кристалізації продуктового відділення, де представлені у вигляді динамічних графіків часові діаграми процесу уварювання цукрового утфелю, результати оперативних розрахунків продуктів, що знаходяться на верстаті, а також кількість звареного утфелю протягом зміни. Крім того, для кожного апарату розроблені форми для настроювання програми варіння, що викликаються під час інтерактивної роботи з екраном.

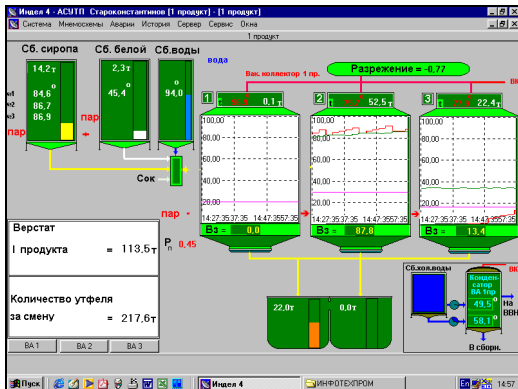

Рис. 3 Основна екранна форма оператора 1-ої кристалізації продуктового відділення

На АРМ диспетчера (рис. 4) і інших керівників надається вся інформація, що доступна операторам-технологам відділень, включаючи звідні архіви технологічних параметрів, протягом всього сезону експлуатації, а також узагальнені загальнозаводські мнемосхеми. За узгодженням з фахівцями Замовника визначається перелік показників роботи заводу (критерії),

які розраховуються в системі і можуть бути надані на екранних формах диспетчера, головного інженера і ін.

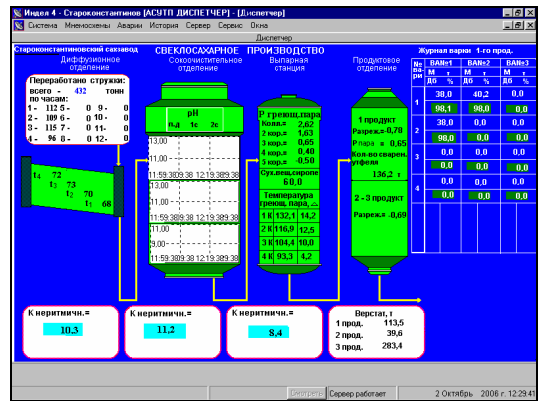

Рис. 4 Основна екранна форма диспетчера

Такий підхід є першим етапом створення підсистеми автоматизованого ухвалення рішень з ефективного управління заводом, які спираються на оперативні об'єктивні показники - поточні питомі витрати основних ресурсів. У перспективі для подібних систем передбачається: створення «Інтелектуального рівня» управління підприємством на основі технологій видаленого доступу, що дозволить власникові підприємства або його уповноваженому представникові отримувати безпосередньо з локальної комп'ютерної мережі заводу необхідну для аналізу інформацію як технологічного, економічного так і фінансового характеру; розробка алгоритмів координації роботи технологічних ділянок (відділень), яка на основі моделей статистики, так і реалізація завдань динамічної координації; об'єднання локальної мережі АСУТП з локальною мережею, на базі якої вирішуються завдання адміністративно-господарського, бухгалтерського напрямку, створення інтегрованих систем управління підприємством, на базі загального сервера.

III. ВИСНОВКИ

Впровадження сучасних систем автоматизації БЦЗ, що будуються на базі мікропроцесорних контролерів, комп'ютерів, локальних мереж, дозволяють вирішувати комплекси завдань контролю і управління технологічними процесами, оперативного контролю за якістю функціонування систем управління, оперативного обліку основних техніко-економічних показників роботи заводу і ін., забезпечує зниження питомих витрат палива, інших ресурсів і допоміжних матеріалів, втрат цукру, зокрема неврахованих, що дозволяє підвищити вихід цукру з буряка.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

[1] Вітвіцький В.Д., Скаковський Ю.М. Рішення задач оперативного обліку в АСУТП ділянок цукробурякового виробництва // Наук. пр. Одес. нац. акад. харч. техн./ Міністерство освіти і науки України. – Одеса: 2004 –Вип. 27.– С.213-221.